

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р арх. Антон Величков Гугов

пенсиониран в ИИИЗк – БАН

професор по научната специалност „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“ от ПН 5.7 „Архитектура, строителство и геодезия”

ОТНОСНО: Дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен (ОНС) “доктор” по професионално направление 5.7. “Архитектура, строителство и геодезия”, научна специалност 02.17.05. “Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли”.

ТЕМА: НОВАТА МУЗЕЙНА СГРАДА КАТО СРЕДСТВО ЗА ОБНОВЯВАНЕ НА ГРАДСКАТА СРЕДА

АВТОР: арх. Виолета Здравкова Шатова, докторант в редовна форма на обучение към департамент „Архитектура” на Нов Български Университет (НБУ).

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: проф. д-р арх. Константин Бояджиев.

Рецензията е изготвена на основание заповед № 3-РК-347 от 20.07.2018 г. на ректора на НБУ, с която съм утвърден за член на научното жури за защита на дисертационния труд на арх. Виолета Здравкова Шатова и решение на първото заседание на научното жури.

Общо описание на представените материали

Представеният от арх. Виолета Шатова комплект материали е в съответствие със ЗРАСРБ, Правилникът за неговото прилагане и Наредбата за развитието на академичния състав на НБУ за присъждане на образователната и научна степен “доктор” и съдържа:

- дисертационен труд; автореферат;
- CV по европейски образец; авторски публикации по темата.

Дисертационният труд е структуриран в: увод, седем глави разпределени в 3 части, заключение, библиография и приложения. Обемът на дисертацията е 283 стр., включващи над 200 фигури. Библиографията съдържа 120 източника, от които 69 литературни източници (6 на български език и 63 на чужд език) и 51 източника от интернет (всички на чужд език).

Кратка творческа биография

Архитект Виолета Здравкова Шатова е завършила 151-во НСОУ „София“ – специалност „Дизайн на интериора“ .

През 2011г. завършва с отличен успех Нов Български Университет, специалност „Архитектура“, с квалификация Магистър архитект. Определена е за студент на годината на специалност „Архитектура“, НБУ, през учебната 2009/2010 г.

По време на следването си работи като кандидат архитект, последователно при арх. И. Дерлипанска (2006-2007 г.), във фирма „Юлиян Тахов дизайн“ (2007-2008 г.), при арх. Илиян Николов, фирма "Николов & Николов – архитекти", където участва в изготвянето на градоустройствени проекти, предпроектни проучвания и инвестиционни проекти за жилищни и обществени сгради. Работи по архитектурни обекти с голям обем и смесена функция сред които:

- Идеен проект за „Ропотамо плаза“ София (РЗП 31 000 кв.м) и следващия 2-ри проект за многофункционална сграда на същото място;

- Технически проект на многофункционален комплекс „Сан Стефано плаза“, София (РЗП 56 000 кв.м).

От юни 2011 г. до днес е на индивидуална частна практика, като свободно практикуващ архитект с пълна проектантска правоспособност. Проектирала е редица жилищни сгради, интериорни решения, преустройства на обществени сгради и др.

Арх. Шатова се изявява като талантлив студент и млад архитект:

- Номинация в конкурса за архитектура и дизайн „Софийски архитектурен салон 2011“, организиран от САБ, на дипломен проект „Галерия на съвременното изкуство в общ ансамбъл с паметника „1300 години България“ в София;

- Първа награда в конкурса „Ideal Standard Баня на годината 2011“ с проект “Natural”, проведен през март 2012 г.;

- Номинация в конкурса за интериорен дизайн „Дибла 2017“.

Преподавателска дейност: ARCM086 Тренинг към преддипломен проект 2 – „Архитектура и урбанистично наследство“ – 40 часа; ARCM078 – „Съвременна архитектура и архитектурна критика“ – 30 часа.

Арх. Шатова публикува статии за съвременна архитектура, притежава отлични компютърни знания и умения за работа в екип, владее отлично английски език.

Актуалност, значимост и познаване на изследвания проблем

Музейната сграда е една от архитектурните забележителности на всеки град. Музеите са най-динамично развиващите се сгради в края на 20-ти и началото на 21-ви век. Не случайно към проектирането им проявяват нестихващ интерес най-изявените имена на световната архитектурна сцена.

Темата за нов подход, нови музейни сгради и осъвременяване на съществуващите е все по-актуална у нас – голяма част от съвременните български музеи не функционират достатъчно ефективно, не привличат публика или не успяват да задържат вниманието ѝ за дълго. Съществуващата теория и практика в областта на музейното планиране и проектиране в страната е недостатъчна, което създава необходимост от преразглеждането и осъвременяването ѝ.

Тази потребност е подсилена и от недостатъчните теоретични и практически ориентирани научни изследвания в областта. Това налага да бъдат анализирани добрите практики в напредналите държави, като се изведат основните успешни тенденции и опит.

Арх. Виолета Шатова отлично познава изследваната проблематика, като дисертационният ѝ труд „Новата музейна сграда като средство за обновяване на градската среда“ се явява обстойно и задълбочено научно изследване, с основна цел „да покаже, че съвременните музеи следват нови програми и мисии, и в архитектурно отношение се съсредоточават върху нови функционални особености и предизвикателства..... да се определят насоки за предстояща практика чрез представяне на идеи, модели и предложения за планиране и насочване развитието на съвременните музеи“.

Доколкото ми е известно, у нас не е провеждано научно изследване по темата за съвременната архитектура на музеите с подобна цел.

Приемам основната теза на авторката, че „Съвременните музеи следват нови програми, концепции и мисии, и в архитектурно отношение се съсредоточават върху нови функционални особености, пространства и предизвикателства“.

Ползваните при провеждане на научното изследване литературни източници напълно съответстват на темата на дисертацията и са цитирани коректно.

Методи на изследване

Методологичният подход е комплексен, в зависимост от факторите на влияние: социални и икономически фактори; градоустройствени и композиционни проблеми; проблеми на съдържанието и функционалните връзки; експлоатация и режим на ползване; конкретизация на музейната програма (задание).

Възприетите от докторантката методи на изследване са съобразени със сложността на проблематиката и поставената цел. Използван е системен подход, критически анализ на примери от световната практика и литература, и синтез на теоретични постановки, сравнителен анализ, индуктивни и дедуктивни похвати.

Приложенията от арх. Шатова методи за научно изследване й позволяват да постигне поставените в дисертационния труд цели и задачи.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на арх. Шатова „Новата музейна сграда като средство за обновяване на градската среда“ е правилно структуриран в увод и седем глави, разпределени в три различни по обем части, заключение, приноси, библиография и приложение. Текстът е богато илюстриран, като авторката последователно и убедително излага тезите си.

В увода към труда прецизно е изяснена общата теоретична постановка на изследването: актуалност и значимост, цел, задачи, обект, предмет, обхват и методи на изследване. Изтъкната е новата мисия и предназначение на музейните сгради, които бързо се развиват, като експозицията е само една от поредицата дейности и атракции, които се предлагат.

Теоретичният модел на изследването е обоснован и правилно разработен.

В Част първа се анализира световният опит и развитие на музейните практики по изследваната проблематика, като се синтезират необходимите постановки. След кратък исторически преглед и обзор на емблематични музеи, на база анализ на издирени, избрани и систематизирани представителни примери с общовалидни решения, са извлечени определящи характеристики, както и локалните условия, с тяхното значение за особените прояви на типичните черти в музейната архитектура. В резултат от анализа на значим обем примери са изведени теоретични обобщения и изводи за определящите тенденции в съвременната музейна архитектура.

В Част втора са конкретизирани общоприложими схеми, по отношение на съдържание, функция и ниво на достъп, изяснено е влиянието на съвременните сгради за култура върху градските райони, на база анализ на бележити примери от световната архитектурна практика. Акцентира се върху новостите в съдържанието на музеите и зонирането на пространствата им, създаване на културна инфраструктура и съживяване на градската среда чрез нови атрактивни музейни сгради.

Част трета е същностна – в нея е достигната целта на труда. Тя съдържа концепции за такова развитие на музейните сгради у нас, че да бъдат атрактивни, актуални и икономически ефективни, на база резултатите от проведеното научно изследване. Третира и въпроса за създаването на нов образ за съвременен български музей, в зависимост от големината и значимостта му (с националено, регионално или местно значение). Представени са и примерни програмни предложения.

В приложението авторката дава редица примери от световната архитектурна практика на експресивни, съвременни музейни сгради в потвърждение на тезите си.

Дисертацията е с теоретична и приложна насоченост, и има конкретни адресати. В резултат на изследването, авторката дава идеи, модели и предложения, направени на базата на изведени след обстоен анализ изводи и заключения.

Дисертационният труд на арх. Виолета Шатова е оригинален и съдържа приноси, като разширява знанията в научната област.

Приноси и значимост на труда за науката и практиката

За приноси в дисертационния труд приемам:

- Изяснени са новостите в структурата, съдържанието и образа на съвременния музей, на база анализ на значителен издирен и селектиран материал за архитектурата на музеите (документирано е най-доброто от световната архитектурна практика през последните 10 години, както и значими примери от по-ранни периоди).
- Формулирани са насоките в съвременната архитектура на музеите:
  - общи направления в развитието на музеите;
  - специфични направления, обвързани с икономическата ефективност – по-голяма посещаемост и по-дълготрайно пребиваване в музея;
  - направления за структурата и съдържанието на съвременния музей;
  - направления за възможните отражения на новия музей върху града и средата.

- Към основните тези са развити и множество частни решения по специфични въпроси, полезни за инвеститори и проектанți, съобразно местни, регионални и национални особености.
- Формулирани са нови групи перспективни дейности в музейното дело, отговарящи на световните тенденции през последното десетилетие, в услуга на планиращи органи, колективи формиращи визии, концепции и прогнози.
- Дефинираните нови дейности дават възможност да бъдат уточнени приоритетите и мястото на новото музейно строителство за съответното населено място, съставянето на програми за строителство и планови задания със съответните площи, квадратури и капитални вложения.
- Създадена е солидна информационна база за проектанți и инвеститори.
- Разкрити са проблеми, които дават възможност за продължаване, задълбочаване и разширяване на научното изследване по темата – приложенията към текста на дисертацията дават посоката в която може да продължи изследването.

Дисертационният труд „Новата музейна сграда като средство за обновяване на градската среда“ с автор арх. Виолета Шатова е разработен самостоятелно и изтъкнатите в него приноси са изцяло дело на авторката.

Авторефератът представя точно дисертационния труд и отговаря на законовите изисквания, като в него коректно са изложени основните теоретични постановки, съдържанието, постигнатите резултати и научните приноси, както и публикациите на авторката по темата на дисертацията. Обемът му е 69 стр.

Публикации по темата на дисертацията

Арх. Шатова има публикувани по темата на дисертацията три научни статии в утвърдени у нас издания и три научни съобщения в електронен формат.

В статията „Музеят като нов тип сграда“ (Сб. научни публикации на НБУ, С, 4/2015, ISSN: 1314–7188), след кратък исторически преглед, авторката изяснява новите функции и роли на музейните сгради в края на 20-ти и началото на 21-ви век, като изтъква техните предимства – те са информационни и образователни центрове, с обществени пространства за отдих, развлечение и социални контакти, които значително допълват основната функция на сградата и я правят атрактивна за посетителите. Статията подкрепя тезата, че с впечатляващата си съвременна

архитектура и новите функции, музеите се превръщат в основен притегателен център в градската среда – привлекателна туристическа дестинация, като влияят върху културното и икономическото развитие на града и страната.

Статията „Ролята на цвета в музейната архитектура“ (Сб. с материали от Националната научна конференция с международно участие “Цвят и светлина в архитектурата – IV”, УАСГ, 2015, ISSN: 1314-6564) е посветена на цвета, като арх. Шатова анализира цветовото решение на ред бележити музейни сгради и достига до изводи относно прилагането му, освен като израз на вдъхновение, за постигането на артистичност (ефект на картина), идентичност, динамика, дефиниране на пространства, засилване на изживяването, кодиране на части от сградите и други.

В статията „Фокусиране на съвременните музейни сгради върху нови обществени пространства“ (Ел. списание „Език и публичност“ на департамент „Философия и социология“ на НБУ, С., Кн. 5, бр. 1/2016, с. 56-74, ISSN 2367-5756), акцентът е поставен върху новите обществени пространства на музейните сгради: площад, зрелищен атриум, тераси и градини, които предоставят на публиката както място за срещи и контакти, така и допълнителна възможност за излагане на творби.

Препоръки

Дисертацията е написана увлекателно, на високо професионално равнище и препоръчвам публикуването ѝ, тъй като представлява интерес за проектантите, студенти, управляващи, всички дейци свързани с музейното дело, читатели интересувани се от архитектура, изкуство и развитие на съвременния град и други.

При публикуване на труда, в надписите към снимките да се добавят авторите на архитектурното произведение, годината на появата му, авторът на фотографията, както и сайта в интернет, откъдето е взета, изисквани в научена публикация. Докато в основния текст са дадени повечето от тези данни, в приложението такива липсват. Номериране на фигурите би улеснило позоваването им в текста.

Бележка

Някои надписи в приложението не са поставени на точното място (стр. 2), а на други страници има снимки без надпис (стр. 3 и др.), което води до известно объркване. Тези малки неточности не влияят върху стойността на дисертационния труд, но при евентуално публикуване трябва да се отстранят.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **НОВАТА МУЗЕЙНА СГРАДА КАТО СРЕДСТВО ЗА ОБНОВЯВАНЕ НА ГРАДСКАТА СРЕДА** с автор арх. Виолета Шатова показва, че докторантката притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения, аналитично мислене и способност да провежда самостоятелни научни изследвания в научната област на специалността “Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли”.

Дисертацията на арх. Шатова е разработена самостоятелно и съдържа научни резултати, които доразвиват и обогатяват съществуващите знания по научната специалност. Тя отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилникът за прилагането му и Наредбата за развитието на академичния състав на НБУ за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

Предвид гореизложеното и като отчитам цялостната научна, преподавателска и проектантска дейност на докторантката, препоръчвам на почитаемото научно жури да присъди на арх. Виолета Здравкова Шатова образователната и научна степен “доктор” по научната специалност “Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли” от професионално направление 5.7. “Архитектура, строителство и геодезия”.

октомври 2018 г.

Изготвил рецензията:

/проф. д-р арх. Антон Гугов/